

MÁRCIUS 15.

Müsorral egybekötött március 15-én rendezett iskolai ünnepélyen elmondható beszéd.

Irta: vizsolyi Humyor Ilona.

Igen Tisztelt Közönség, Kedves Vendégeink!

A télbe belefáradt embernek nincs annál tisztább öröme, mint mikor az első tavaszi virág mosolyog feléje, hogy üde színeivel, illatával elűzze a borús napok emlékét s elhozza számunkra a nyár boldog ígéretét.

S a mi szomorú magyar életünknek, ennek a véget érni nem akaró dermedt télnek szegény szenvedői hova tekintenénk tavaszváró, reménykedő szemekkel, ha nem a Teremtőnek legszebb virágoskertjére: ezekre a kedves, mosolygó gyermekarcokra, akiknek ragyogó, értelmes szeme, kedvessége, mosolya csupa reménység. Reménysége a szülőnek, az iskolának és az egész nemzetnek.

Ma játszani fognak itt Önök előtt, gyermekszívvvel, gyermekmódrára! Holnap már délceg fiatalok és mellükre a hajadonná serdült leánykák tűznek nemzeti színű szalagot, mint 1848 ifjúsága.

Hiszen azt a napot is, amelynek emlékűnnepeét ma üljük, a magyar fiatalság írta be a történelem könyvébe.

Nyolcvankilenc év távolából visszanéző szemünk előtt elvonulnak 1848 márciusi napjai. Az egész nemzet remény és kétségbeesés között ingadozva, feszült várakozással néz a koronázó város, Pozsony felé, hol a nemzet legjobbjai, élükön a bálványozott Kossuthhal, elkeseredett harcot vívnak az országgyűlésen. Mindenki érzi, hogy a nemzet sorsdöntő óráit éli, amikor szembeállva a hatalmas bécsi kamarillával, meg akarja teremteni a független, szabad Magyarországot. Már készen van a javaslat; a büszke magyar nemesség lemond évszázados kiváltságairól; testvérré fogadja a szegény jobbágyot. Már összeállítva az első felelős magyar miniszterium névsora, csupa várakozás az egész ország: milliók reménykedése kíséri Kossuthot, aki az országgyűlés küldöttségével viszi Bécsbe a hozott határozatokat a királyhoz.

Am a nemzet ifjúsága, a fiatalság türelmetlenségével nem tud és nem akar várni többé! Nem bizik Bécsben, hiszen annyiszor elgáncsolta már Ausztria a magyar törekvéseket! Az ifjúság vezérei: Jókai, Petőfi, Vasvári március 14-ének éjtszakáját átvirrasztva, telve lelkesedéssel, valami szent mámorral, a derengő hajnalon úgy érzik, ütött az óra, nem várhatnak tovább, cselekedniök kell!

A lobogószemű, féket, meghátrálást nem ismerő ifju költő, Petőfi gyújtóhatású Talpra magyarját egy utcai lépcsőn szavalja el, de a fogadalmat:

„Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!”

ezer és ezer ajak kiáltja, dörgi bele lelkesülten a márciusi reggelbe. Jókai felolvassa a nemzet 12 pontba foglalt kívánságait, melyek futótűzként terjednek a városban. Megmozdul az egész Pest, a forradalom szele suhan végig az országon s a vihar megremegteteti a bécsi Burg ablakait. A császár kénytelen meghajolni a nemzeti akarat hatalmas előretörése előtt és aláírja az eléje nyújtott törvényeket. A márciusi vér nélküli forradalom megteremtette az új Magyarországot és halhatatlanná tette a márciusi ifjak nevét!

Amióta a szabadságharcot követő elnyomás végetért, a magyar nép nemzeti ünneppé avatta a március 15-ét. E napon a mi városunk is lobogódísz t, sűrű tömegek zarándokolnak a 48-as honvédemlék felé, lengenek a háromszinű zászlók, lelkes, ifju hangon csendül fel Petőfi esküje, a magasban a Himnusz hangjai szárnyalnak s az emlékezés virágai borítják be a kőoszlopot.

Az első, a halhatatlan március óta annyi évtized mulott el! A hosszú idő alatt a nemzeti élet nagy változásaival megváltozott a márciusi napok megünneplése is...

Nem külsőleg, óh, nem! A keret ma is ugyanaz. De gondoljunk vissza a világháboru előtti évekre. Az ünnepi felvonulás és a lelkes szónoklatok hatása alatt akkor is, még talán a legsivárabb, legcinikusabb lelket is előntötte legalább egy pillanatra a hazaszeretet hulláma és gondolatban meghatva borult az édes anyaföldre. De azután? — a közönség szétoszlott, s ment mindenki a maga munkája után. És a következő márciusig e szó „haza,” Petőfi riasztó költeménye, a márciusi ifjuság lelkes megmozdulása ott maradt az iskolák falai között és csak a magyar tanulók el nem lankadó lelkesége őrizte meg szívében e nagy napok jelentőségét.

A békeévekben a szabadságharc gyönyörű története az iskolákon kívül talán csak az egyszerű falu népét érdekelte, amely apáitól örökölt kegyelettel őrizte szívében továbbra is a felszabadulás, a szabadságharc alakjainak nagyságát, nagyszerűségét. Ezeknek a kis fehérre meszelt falusi, tanyai szobáknak faláról nem vették még le a szabadságharc jeleneteit ábrázoló képeket, ott díszleg egyszerű keretben egymás mellett II. Rákóczi Ferenc fejedelem ercképe s a szabadságharc hősi ifjuságának lelkesítő csataképe, mert a hűséges magyar nép szemében ők voltak a megváltók, akik szembe merték szállni a hatalmas idegen hatalommal a magyar népért, annak igazáért és felszabadulásáért.

De a nemzet nagy többségének lelkében, a mindennap emberében mintha elhomályosodott volna annak a két szabadságharcnak képe. Nem kellett félteniök a hazát, hát nem is gondoltak arra, milyen drága, vérrel-könnyel szentelt nekik ez a magyar föld. A nemzet élte a maga munkás életét az ezeréves háttáron belül s azt hitte, hogy elmúlt már a megpróbáltatások

ideje. Vagy gondolt-e vajjon valaki arra, hogy másként is lehet? Ki merete volna még csak elképzelni is, hogy az örök Isten keze által egybekovácsolt s annyi magyar vérrrel megszentelt határokat, a Kárpátok büszke bércseit emberi gonoszság széttörheti? Pedig ekkor már ott ólálkodtak a kapzsi szomszédok a határokon s a magyarság, a földkerekség legjöhízeműbb népe, mind ezt dehogyan vette észre. Nem önmagába nézett, gyökere a magyar földben volt, de szemei nyugat felé tekintettek. Nem volt már oíy büszke nemzeti nagyságára, idegen eszmék, idegen ideálok után futott s az ifjuság példaképe nem Petőfi volt már, nem lelkesítették többé Jókai regényhősei. E kor ünnepelt költői, sajtójának nagy része nem Petőfi szent tüzének hordozója volt, hanem az Istent és hazát megtagadó nemzetietlenség és erkölcstelenség zászlóvivői voltak.

Látszólag békés volt a magyar élet, de lenn, a mélyben már félelmes erők dolgoztak a nemzet életereje ellen.

Csak amikor a világháboru első ágyuja beledördült a dermedt csendességbe s szavára százezer magyar férfi hagyta el — talán örökre — a meleg családi fészket, szállta meg a döbbenet a lelkeket és Kossuth szavaival jajdult fel a riadt magyar szív: Veszélyben a haza!

S amikor az első háborus márciusi emlékűnnep idején tizezer magyar honvéd várta Przemysliben az éhhalált, akkor már nem a megszokott, semmitmondó megemlékezés volt többé a március 15, hanem forró könyörgés: Uram, bocsásd meg e nemzet bűneit, a mi vétkeinket és tarsd meg ezt a földet nekünk.“

Nem tudtuk, hogy még szomorubb vár reánk, hogy 1919 március 15-én vörös zászlók fognak lobogni a honvéd-emlék körül s Petőfi nevét fogják ajkukra venni azok, akik a segesvári mezőre egyetlen kardcsapás nélkül engedték be az oláhokat. A szabadságharcban ujjászületett Magyarországnak 1918—1919-ben ásták meg a sírját...

De hisszük és valljuk, hogy minden halálból van feltámadás! Tizenhét éve határon innen és túl bűnbánó szívvel áldozunk újra a negyvennyolcas hősök emléke előtt. A magyar iskola, a nemzeti eszme legerősebb bástyája is beáll az ünneplők sorába, szerete e csonka hazában ezer és ezer gyermekekön csendül fel ma a szent esküvés:

Hiszek Magyarország feltámadásában!“

Ez a gyermektábor a jövő reménysége, velük a nemzet jövője van gondjainkra bízva. A kötelességben és a velejáró felelősségben osztozik az iskola és a szülő. Az iskola nevel, de a szülő és haza itt egy: Életet ad mindkettő! A legszentebb édesanya, a megalázott, megcsufolt haza egyetlen reménysége a gyermek, a magyar ifjuság, akivel a mi kezünkbe tette le a jó Isten a jövőndőt. Akiknek a lelkébe hitet, önfeláldozó hazaszerelmet,

munkaszeretetet, áldozatkészséget a magunk lelkéből kell adnunk. Hinnünk kell, hogy hitet adhassunk, remélnünk kell, hogy ők se ismerjenek csüggedést, szeretnünk kell egymást, hogy ők is testvérnek érezzenek minden magyart. Hogy a mi gyermekeink közül lobbanjon fel világitólángként egy új Petőfi, egy új Rákóczi és új Kossuth, hogy egy boldog tavaszi napon a felszabadult és újra egybeforrt Nagy-Magyarország megújhdását ünnepelhessük.

Ebben az eljövendő boldog napban reménykedve, a régi nagy március emléke előtt hódolva, a közös cél szolgálatában egybeforrva dolgozzék együtt a szülői ház és az iskola a magyar haza új márciusáért!

Márciusi kis vitézek

Márciusi friss szelek
Dalolnak keményen,
Lengessük a lobogót
Kikeleti szélben.

Mi vagyunk a szép tavasz
Zászlóhordozója,
A jövő reménység
Dalos hirhozója.

Még csak gyermekek vagyunk,
De keményen állunk,
Tudjuk, hogy kicsinyen is
Nagy munkát csinálunk.

Mindent, amit tenni kell,
Egész szívvel végzünk,
Mindig minden dologból
Kivesszük a részünk.

Derék magyar gyermekekből
Lesz a derék ember,
Nosza testvér, rajta fell
Friss tavaszi kedvvel.

Leszünk vidám öröme
Apánknak, anyánknak,
Munkás kis vitézei
Az édes hazának!

Harangi László.

Március 15-én

Ma zászlódiszben, ékesen jövünk fel
Szent oltárodhoz, megesonkult hazánk,
És leborulunk lelkesülő szívvel:
Ma mult időknek fénye hull reánk!
Ma távol van a mindennapi élet
És sok kicsinyes baj most nincs velünk,
A lelkünk ma a mult időkhöz tér meg,
Ma egybegyülve itt emlékezünk.

Elmult időkbe, bus időkbe látunk,
Hol mindenütt van egy-egy virradat;
Nem hagyta Isten jóvá a halálunk,
Virradt mindig egy márciusi nap!
És megbékült, boldog magyar szívvel
Ma megáldjuk e márciusokat,
Mert március mindig itélni jött el,
Kivívni bukott igazságokat! —